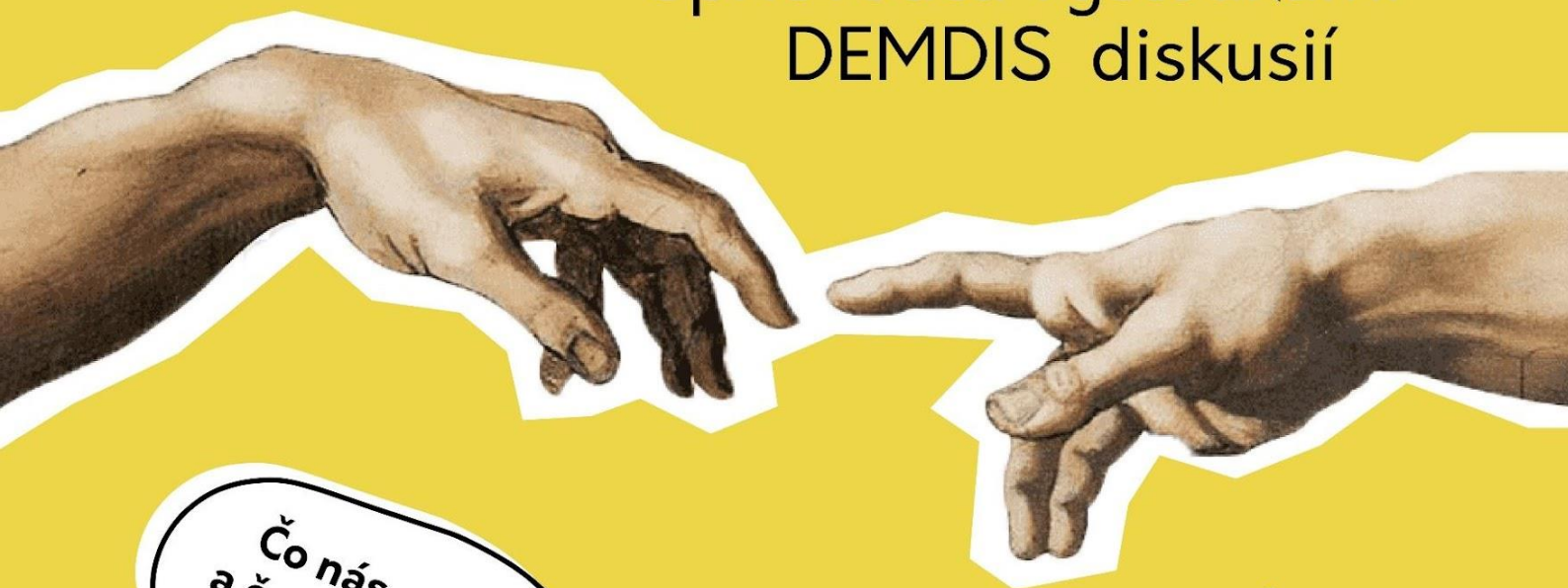

DEMDIS

Akú chceme
spoločnosť?

„MY” VERZUS „ONI” PRED VOĽBAMI

Sprievodca výsledkami
DEMDIS diskusií

Čo nás spája
a čo rozdeľuje?

Kto sme „my”?

„Pred čím
potrebujeme
zachraňovať”

„My“ verzus „oni“ pred voľbami

Sprievodca výsledkami
DEMDIS diskusií

Autori:

Michal Horský, riaditeľ DEMDIS

Tereza Richtáriková, kurátorka diskusie

Katarína Kuklová, kurátorka diskusie

Sabína Putzová, grafička

Lucia Kanyová, grafička

Filip Jankovič, PR Manažér

Trnava & Bratislava

September 2023

Obsah

Úvod.....	4
Zhoda sa rodí v konfrontácii s nezhodou	5
Čo nás spája a čo rozdeľuje?	7
Tektonické zlomy	8
Názorové skupiny.....	9
Všetci sme na jednej lodi.....	12
Vylúčenie zdrojom konfliktov	13
Pred čím potrebujeme zachraňovať?	15
Štiepiace línie.....	16
Maľovanie čertov na stenu.....	18
Vážne hrozby Slovenska.....	20
Demokracia ako systém spoločného zdolávania výziev	21
Akú chceme spoločnosť, strany a politikov?	24
Štiepiace línie.....	25
Akí by mali byť politici?.....	27
Politické strany pokriveným zrkadlom	29
Existuje aj iná cesta?	30
Kto sme?	32
Štiepiace línie.....	33
Spája nás podpora dialógu	36
Každý z nás je súčasťou väčšiny	37
Aktívni občania a diskutéri s otvorenou myslou	38
V prvom rade ľuďmi.....	39
Záver	40
Metodika.....	42
Komunikačné kanály a mediálni partneri.....	44
Zdroje.....	45

Úvod

Slovensko sa zmieta v konfliktoch a ostrá predvolebná kampaň pohodovej spoločenskej nálade nenapomáhajú. Neschopnosť viesť slušný a vecný dialóg, pocit odcudzenia a nadradenosti, umelé nafukovanie konfliktov... To všetko obmedzuje našu kolektívnu spoluprácu a akcieschopnosť pri riešení závažných problémov našej krajiny.

V DEMDIS budujeme mosty a nachádzame vzájomné porozumenie prostredníctvom férovej a otvorenej diskusie. Sme presvedčení, že v týchto hektických časoch potrebujeme úprimný dialóg viac, než kedykoľvek predtým. Preto sme spolu s vami odštartovali septembrový diskusný blok.

Čo nás spája a čo rozdeľuje? Pred čím potrebujeme zachraňovať? Akú chceme spoločnosť, strany či politikov? A vôbec – kto sme „my“ a kto „oni“?

Pýtajúc sa na tieto zásadné spoločenské otázky sme počas septembra 2023 zorganizovali štyri digitálne DEMDIS diskusie. Ich cieľom bolo porozumieť podstate spoločenských konfliktov, budovať mosty, hľadať spoločné riešenia a vyjadriť naše spoločenské aspirácie. A to všetko na základe nájdenej zhody medzi na prvý pohľad nezmieriteľnými tábormi.

*„Slušný a vecný dialóg
zmierňuje napätie a konflikty.“*

V DEMDIS nám záleží na slobodnej spoločnosti, na životaschopnej demokracii a slušnej verejnej diskusii. Nájdene zhody nás pritom opakovane utvrdzujú, že v tom nie sme sami. V tomto sprievodcovi preto zhrňame kľúčové závery a zistenia z diskusií, ako aj naše odporúčania na vedenie vecného a slušného dialógu. Pretože všetci sme na jednej lodi.

Veríme, že touto formou prispejeme ku kultivácii spoločne zdieľaných hodnôt a k zlepšovaniu našej kolektívnej schopnosti viesť slušný, otvorený a férový dialóg. Pretože bez diskusie niet demokracie.

Zhoda sa rodí v konfrontácii s nezhodou

Zrejme sa pýtate, o čo ide? K čomu ste sa to dostali? A čo si z toho vziať? Sprievodca výsledkami DEMDIS diskusií je originálnou sondou do spoločenských nálad a príručkou slušnej komunikácie. Obsahuje nielen popis výsledkov septembrových DEMDIS diskusií, ale aj naše návrhy, tipy a odporúčania, ako budovať komunikačné mosty. A aby sme neplietli hrušky s jablkami, konkrétne tipy nájdete oddelene v žltých rámečkoch.

💡 Konsenzuálny pilier

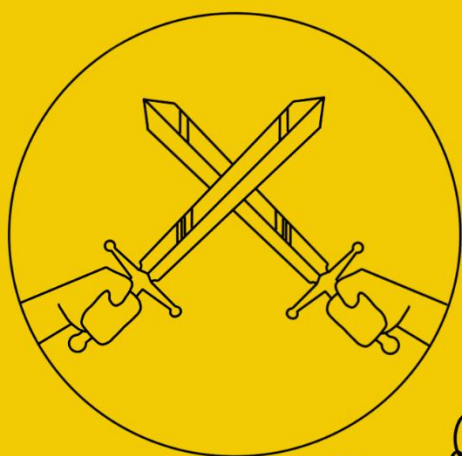
Skúsme ostať v prvom rade ľuďmi. Zhodneme sa, že sme aktívnymi občanmi slušnými diskutérmi, ktorým záleží na našej krajine. Sme empatickí a úprimní vyhľadávači dialógu. Mali by sme sa podľa toho aj správať.

Pre tých, ktorí ešte nemali možnosť sa stretnúť s DEMDIS diskusiami, je dôležité uviesť, že výsledky nie sú klasickým demograficky reprezentatívnym prieskumom verejnej mienky. Diskusie sú anonymné a preto sa zameriavame najmä na postojovú reprezentativitu. To znamená, že diskusia je zmysluplná, ak aj napriek pestrej nezhode nachádzame veľký súbor konsenzuálnych postojov.

Konsenzuálne názory sú teda v tomto kontexte teda tie, ktoré získali nadpolovičnú väčšinu vo všetkých názorových skupinách. Aj preto v prvom rade nesledujeme presnú percentuálnu podporu komentárov, ale najmä to, či majú v názorových skupinách väčšinový súhlas, resp. nesúhlas. Výsledky nám tak pokladajú základné konsenzuálne piliere našej vzájomnej komunikácie. Práve v tom je ich unikátna hodnota.

Misiou DEMDIS je nachádzať, budovať a rozvíjať vzájomné porozumenie a konsenzus. Sme presvedčení, že počas divokého predvolebného obdobia je to o to dôležitejšie a potrebnéjšie. Preto vám prinášame tohto sprievodcu výsledkami našich vzájomných konverzácií. Dúfame, že vám uľahčí vedenie náročných konverzácií, diskusií a rozhovorov. A to tak, aby smerovali k pochopeniu a nachádzaniu spoločných riešení. Bez hádok a roztržiek.

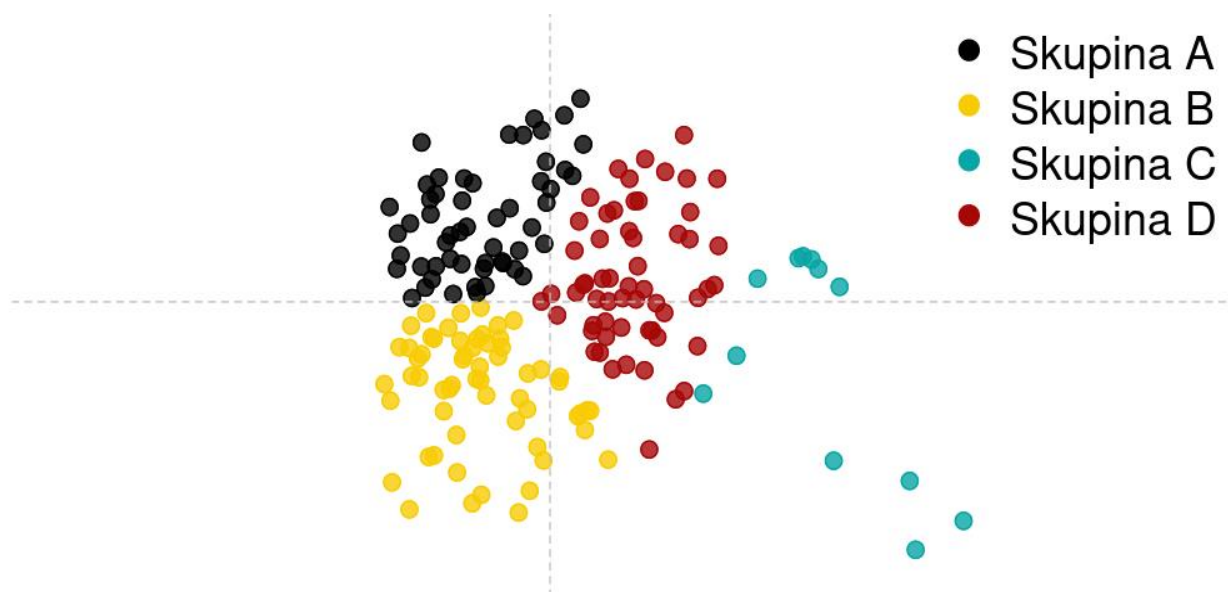
Čo nás spája a čo rozdeľuje?

Čo nás spája a čo rozdeľuje?

Vojna na Ukrajine, prístup k pandémie, postoj k spoluobčanom z LGBTI+ komunity, ekonomická a sociálna politika... Nielen to sa javí byť definičnými konfliktami našej roztrieštenej spoločnosti. Niektoré konflikty sú relevantné, iné neraz umelo nafukované. Často sa pritom zdá, že štiepiace línie sú jasne demarkované a opakovane sa premietajú pri viacerých témach.

Otázkou diskusie preto bolo, či je to len náhoda, alebo prejav hlbšieho spoločenského sporu. Ak áno, akého? Je to konflikt konzervatívcov verzus liberálov? Bohatých a chudobných? Elít a bežných občanov? Civilizačný či generačný konflikt? Alebo niečo iné? Je možné dostať sa pod povrch a nájsť štrukturálne zlomy a príčiny rozdelenej spoločnosti?

Trvanie diskusie 3. – 12 september 2023

Účastníci
239

Zoskupení
185

Komentáre
57

Hlasy
6071

Tektonické zlomy

Diskusia na tému konfliktov a prienikov bola unikátna v tom, že sme nerozoberali jeden konkrétny konflikt, ale viaceré, spolu s ich podstatou. To malo zásadný vplyv aj na štiepenie a podobu názorových skupín, ktorých bolo v tomto prípade až päť. Tabuľka zobrazuje, aké konflikty vnímajú skupiny ako relevantné a ktoré nie.

Konflikty / Skupiny	A	B	C	D	E
Liberáli vs. konzervatívci	✓	✗	✓	✗	✗
Elity vs. obyčajní ľudia	✓	✓	✓	✗	✓
Vylučovaní vs. ľahostajní	✓	◐	✓	✗	✗
Západ vs. Východ	✓	◐	✓	◐	✓
My vs. oni	✓	◐	✓	✓	✗
Občiansky vs. národný princíp	✓	✗	✓	✗	✗
Mesto vs. vidiek	◐	✗	✓	✗	◐
Starí vs. mladí	✓	✗	✓	✗	◐
Kapitál vs. proletariát	✓	✓	✓	✓	✓
Mimovládka a médiá ako zdroj konfliktu	✗	✓	✓	✗	✓

✓ Väčšinový súhlas   ✗ Väčšinový nesúhlas

◐ Vyvážený podiel súhlasov a nesúhlasov

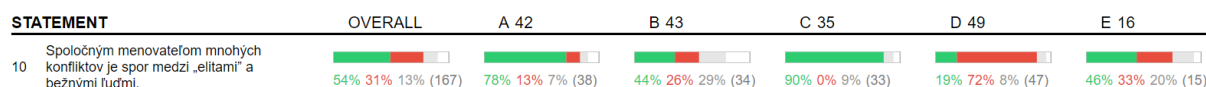

Názorové skupiny

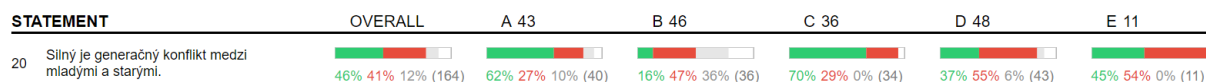
Postoje názorových skupín nám v prvom rade ukazujú, že naša spoločnosť nie je čiernobiela, ale pestrofarebná. Rôzne názorové odtiene sa prelievajú medzi viacerými tábormi a štiepiace línie nemusia byť také jednoznačné, ako sa na prvý pohľad javí.

„Slušnou diskusiou medzi rozhádanými tábormi budujeme porozumenie.“

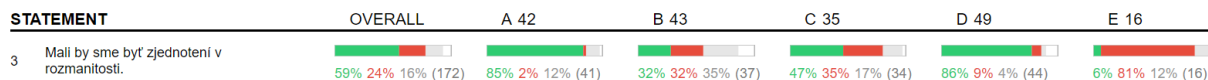
V diskusii vidíme istú podobnosť medzi skupinami A a D. Spoločne odmietajú demonizáciu médií, mimovládnych organizácií a liberálov. Líšia sa najmä vo vnímaní spoločenského konfliktu medzi „elitami“ a „bežnými ľuďmi“, ktorého relevantnosť skupina D ako jediná odmieta.

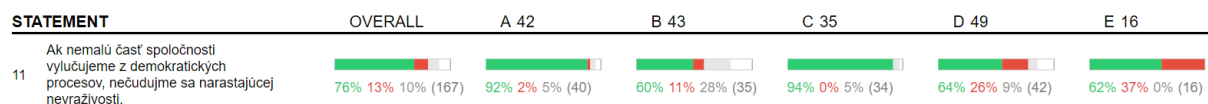
Kontrastom voči skupinám A a D sú skupiny B, C a E, ktoré prejavujú skôr antiliberálne postoje. Spája ich ostrá kritika liberálov, médií a „mimovládok“, ktoré sú podľa nich zdrojom väčšiny konfliktov. Definičný rozdiel medzi C a B spočíval v postoji ku konfliktom občianskeho a národného princípu, starých a mladých, či mesta a vidieku. Tieto všetky štiepiace línie vníma skupina C (na rozdiel od B) ako relevantné.

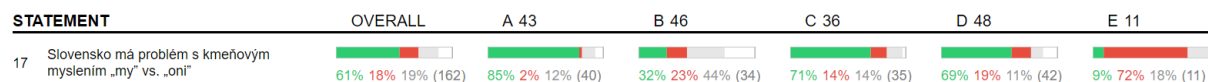
Skupina E stojí na okraji a vyznačuje sa najmenej konsenzuálnymi postojmi. Svetonázorovo by sa dala zaradiť do jedného šíku so skupinami B a C. Špecifická je však v odmietaní presvedčenia, že by sme „mali byť zjednotení v rozmanitosti“. (3) Zároveň je najmenej početná, s len 11 diskutujúcimi.

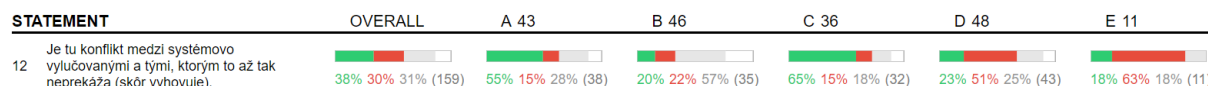
Pestrá mozaika postojov a rozmanitosť názorových skupín nám ukazujú, že demarkačné línie sú skôr fluidné a posúvajú sa v závislosti od témy, resp. od konkrétnych konfliktov. Väčšina názorových skupín a diskutujúcich sa však zhoduje, že „spoločným menovateľom mnohých konfliktov je spor medzi ‚elitami‘ a bežnými ľuďmi“. (10) Z toho vyplýva aj silný konsenzus, že „ak nemalú časť spoločnosti vylučujeme z demokratických procesov, nečudujeme sa narastajúcej nevraživosti“. (11)

Stále prítomný a zásadný konflikt vnímame aj v socio-ekonomickej oblasti: „Konflikt medzi kapitálom a proletariátom nevymizol.“. (21)

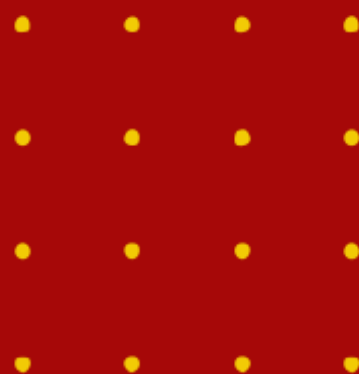

Diskusia nám v tejto rovine ukázala, že Slovensko má jednoducho problém s kmeňovým myslením „my“ verzus „oni“ (17) a to sa prejavuje v rôznych podobách. To najpodstatnejšie je však to, že medzi týmito pestrými skupinami existujú početné a silné zhody.

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Základom je sloboda slova a právo vyjadriť sa. (32)
2. Chcem žiť v slobodnej a spravodlivej spoločnosti. (27)
3. To, že s niekým nesúhlasím neznamena, že by sa nemal zapájať do verejnej diskusie. (2)
4. Slušný a vecný dialóg zmierňuje napätie a konflikty. (5)
5. Chcem aby sme sa vyhli občianskej vojne a rozpadu spoločnosti. (4)
6. Musíme mať na pamäti, že tu budeme spolu žiť aj po voľbách. (24)
7. Častovanie sa nálepkami „dezolát“, „slniečkar“ a pod. k ničomu nevedie. (13)
8. Aj keď si myslím, že druhá strana môjho brehu je celkom mimo, má právo byť aktívna v demokracii. (25)
9. Svoje záujmy nesmieme presadzovať vyhrážkami a násilím. (0)
10. Každý má právo slobodne presadzovať svoje požiadavky. (6)

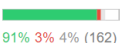
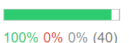
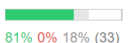

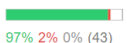
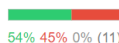
Všetci sme na jednej lodi

Komplexnosť štiepiacich línií a postojov skupín nie je s vhodným prístupom prekážkou nachádzania zhody. Diskusia ukázala, že to s našimi vzťahmi nemusí byť v skutočnosti až také zlé. Porozumenie a spolupráca sú nevyhnutným predpokladom, aby naša spoločná „loď“ nestroskotala. Drvivá väčšina diskutujúcich v tomto kontexte súhlasí, že „všetci sme na jednej lodi“, (8) a chce, „aby sme sa vyhli občianskej vojne a rozpadu spoločnosti“. (4)

💡 Konsenzuálny pilier

Všetci sme na jednej lodi. Chceme žiť v slobodnej a spravodlivej spoločnosti. Nenechávajme sa zbytočne rozdeľovať, ale diskutujme. Slušne, vecne a férov.

Konsenzus nachádzame aj na podpore základných pilierov demokratickej spoločnosti. „Základom je sloboda slova a právo vyjadriť sa,“ (32) „každý má právo slobodne presadzovať svoje požiadavky,“ (6) „sloboda, rovnosť, solidarita!“ (28) - to všetko nachádzalo zhodnú podporu naprieč názorovými skupinami.

STATEMENT	OVERALL	A 43	B 46	C 36	D 48	E 11
5 Slušný a vecný dialóg zmiernuje napätie a konflikty.	 91% 3% 4% (162)	 100% 0% 0% (40)	 81% 0% 18% (33)	 97% 0% 2% (35)	 97% 2% 0% (43)	 54% 45% 0% (11)

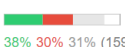
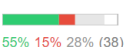
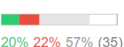

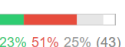

Demokracia je arénou nenásilnej súťaže názorov, ideí či politických aktérov. Napriek tomu, že sa v spoločnosti ozývajú hlasy volajúce po okliešťovaní práva vyjadriť sa vybraným skupinám obyvateľstva, diskusia naznačuje, že môže ísť najmä o radikálnejší prejav nesúhlasu so *status quo*, či systémovým vylúčením. Konsenzus nachádzame na tom, že „aj keď si myslíme, že druhá strana brehu je celkom mimo, má právo byť aktívna v demokracii.“ (25)

💡 Konsenzuálny most

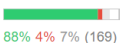
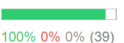
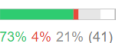
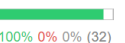
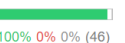
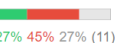
To, že s Tebou nesúhlasím, ešte neznamená, že chcem aby si „držal hubu a krok“. Každý má právo presadzovať svoje požiadavky. Úspešnejšie však budú ako slušné prejavy. Nálepkovanie a útoky k ničomu nevedú.

Vylúčenie zdrojov konfliktov

Demokracia je diskusia. Čo ak však nemá každý rovnakú príležitosť prejaviť sa a presadzovať svoje názory, pohľady či záujmy? Sme spokojní s verziou demokracie, ktorá systematicky vylučuje nemalú časť spoločnosti zo svojich procesov, a ešte k tomu sa pýši, že je inkluzívna, slobodná a rovnoprávna?

STATEMENT	OVERALL	A 43	B 46	C 36	D 48	E 11
12 Je tu konflikt medzi systémovo vylučovanými a tými, ktorým to až tak neprekáža (skôr vyhovuje).	 38% 30% 31% (159)	 55% 15% 28% (38)	 20% 22% 57% (35)	 65% 15% 18% (32)	 23% 51% 25% (43)	 18% 63% 18% (11)

Zhodne vnímame podstatu problému - krízy demokracie. Stav, v ktorom nie všetci majú rovnaké možnosti a príležitosti byť aktívni v spoločenských procesoch. Intenzívnu zhodu nachádzame na tom, že „ak nemalú časť spoločnosti vylučujeme z demokratických procesov, nečudujeme sa narastajúcej nevraživosti”. (11)

STATEMENT	OVERALL	A 43	B 47	C 35	D 48	E 11
24 Musíme mať na pamäti, že tu budeme spolu žiť aj po voľbách.	 88% 4% 7% (169)	 100% 0% 0% (39)	 73% 4% 21% (41)	 100% 0% 0% (32)	 100% 0% 0% (46)	 27% 45% 27% (11)

Spoločenské konflikty sú tak dôsledkom najmä našej kolektívnej neschopnosti viesť slušný a vecný dialóg, ktorý „zmierňuje napätie a konflikty”. (5) Svoje záujmy nesmieme „presadzovať vyhrážkami a násilím” (0) a „častovanie sa nálepkami ‚dezolát‘, ‚slniečkár‘ a podobne k ničomu nevedie”. (13)

💡 Konsenzuálny pilier

Demokracia je diskusia, súťaž myšlienok a ideí. Zhodneme sa, že presadzovanie požiadaviek násilím či vyhrážkami netolerujeme.

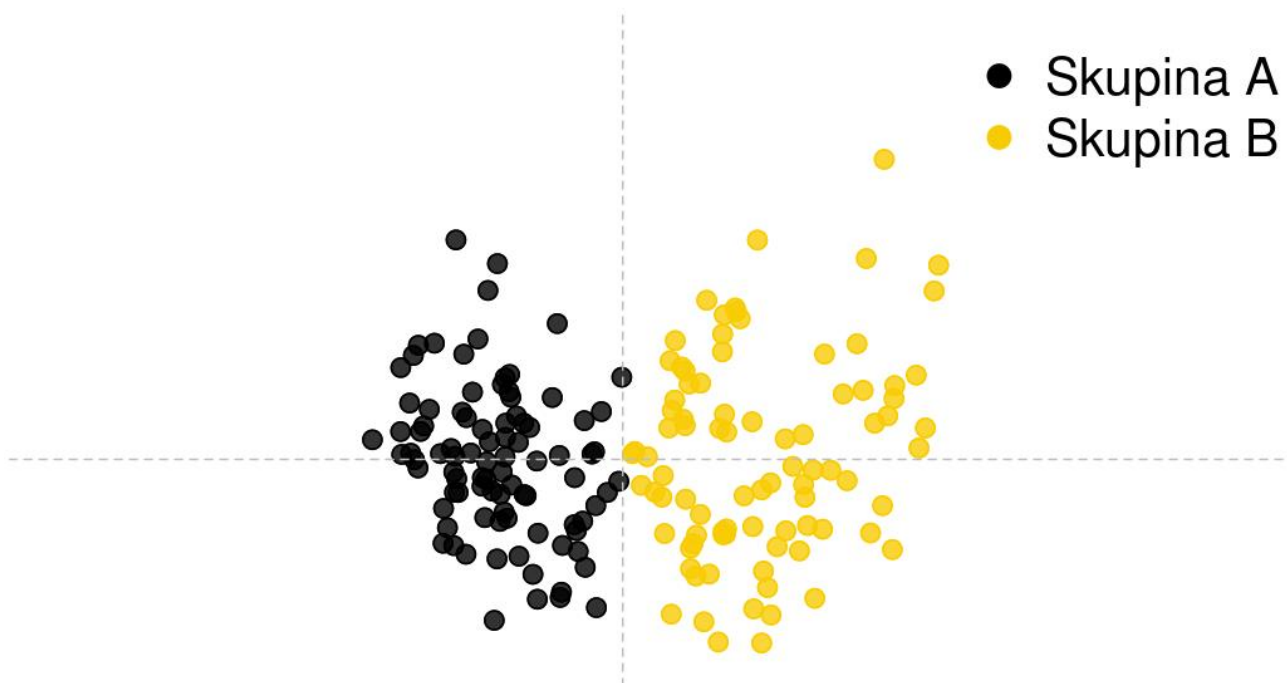
Diskusia nám teda ukázala, že nás spájajú hodnoty, ako aj potreba viesť civilizovanú diskusiu. Keď chýba, nemôžeme sa čudovať narastajúcemu napätiu v spoločnosti. Dialóg je základným predpokladom našej spolupráce.

**Pred čím potrebujeme
zachraňovať?**

Pred čím potrebujeme zachraňovať?

Extrémizmus, mafia, ideologické „pliagy“, (liberálny) fašizmus, vojna... Vykresľovanie hrozieb, pred ktorými Slovensko potrebuje zachrániť, je už politickým evergreenom. Aké hrozby sú skutočné? Je slovenská spoločnosť dámou v „nesnázích“, ktorá čaká na chrabrého princa? Či musíme byť sami strojcami svojho šťastia? Ohrozujú nás tí povestní „oni“? A nie je náhodou zásadným problémom naša spoločenská neschopnosť viesť slušnú a vecnú diskusiu?

Trvanie diskusie 10. – 20 september 2023

Účastníci

436

Zoskupení

182

Komentáre

91

Hlasy

7352

Štiepiace línie

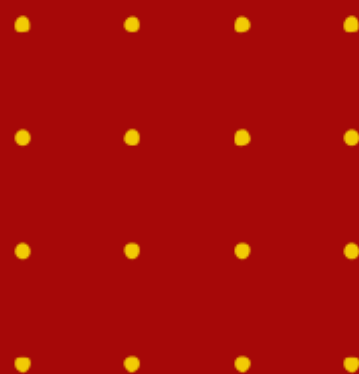
V rámci diskusie na tému hrozieb a spasiteľov boli účastníci zaradení do dvoch názorových skupín - A a B. Základné názorové štiepenie vzniklo pri dominantných témach verejného diskurzu - postavenie LGBTI+ komunity, aktuálne korupčné trestné stíhania, dodávanie zbraní, či vnímanie liberálneho fašizmu.

Názory / Skupiny	A	B
Slovensko potrebuje zachrániť. (0)		
Akkoľvek dodávky zbraní len umelo predlžujú vojnu. (12)		
Vyšetovania a stíhania korupcie sú zinscenovanými politickými procesmi. (16)		
Brojenie proti liberálnemu fašizmu je kontraproduktívne. (18)		
Potrebujeme spasiteľa, ktorý nás zbaví LGBTI+ pliagy. (19)		
System, ktorý máme, nie je schopná riešiť vážne problémy - nelegálna migrácia, strata suverenity SR, kvalitu života, zdravie a šťastie ľudí. (33)		
Je to celé moc komplikované. Nemá zmysel to riešiť. Iba sa to viac skomplikuje. Ale Kuffa dobre hovorí i robí. (40)		

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Chcem žiť v spoločnosti, ktorá nebude paralyzovaná, ale efektívna pri riešení akýchkoľvek kríz. (26)
2. Prvým krokom je riešiť problémy, na ktorých sa zhodneme, že sú vážne. (4)
3. Slušná a vecná diskusia je nevyhnutným predpokladom porozumenia a spolupráce. (5)
4. Ak nevieme racionálne diskutovať, máme vážny problém. (10)
5. Demokracia by nemala byť o konkrétnych lídroch, ale férových procesoch a hodnotách. (25)
6. Riešením nie je „bratovražedný boj“ so spoluobčanmi, ale spolupráca minimálne na tom, čo nás spája. (27)
7. Snaha umlčať druhú stranu je cestou do pekla. (11)
8. Naša spoločnosť má problém sa vysporiadať s výzvami, ktorým čelí. (2)
9. Dopady kríz najsilnejšie pociťujú sociálne najslabšie vrstvy. (8)
10. Upadajúce zdravotníctvo, narastajúca chudoba, zaspaté školstvo... To všetko sú vážnejšie problémy, ako tzv. „kultúrne vojny“. (9)
11. Väčšina politikov maľuje čertov na steny – skutočné problémy málokedy riešia. (21)

Maľovanie čertov na stenu

Strašenie hrozbami a vyvolávanie konfliktov zhodne vnímame ako nelichotivú súčasť politiky. Na jednej strane tieto praktiky odsudzujeme, no na strane druhej si uvedomujeme, že „ak by sme na varovania politikov tak lacno neskákali, nerobili by to”. (23)

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
21 Väčšina politikov maľuje čertov na steny - skutočné problémy málokedy riešia.	 82% 7% 9% (155)	 90% 4% 4% (87)	 72% 11% 16% (68)

Prečo je teda táto stratégia taká efektívna? Dôvody vidíme najmä v pútaní pozornosti, vo vyvolávaní (neraz umelých) existenčných hrozieb a v následnom pasovaní sa za záchrancu.

Konsenzus:

- „Motív záchrany politici využívajú na vyvolanie obáv a potreby po ich zázračnom riešení.” (20)
- „Maľovanie čertov na stenu dnes žiaľ púta pozornosť. A to je súčasťou problému.” (24)
- „Ak by sme na varovania politikov tak lacno neskákali, nerobili by to.” (23)
- „Na konfliktoch ‚zarábajú‘ tí, ktorým to vyhovuje. Teraz, pred voľbami, je to kvôli hlasom.” (44)
- „Nikto nie je spasiteľom. Po prehratej vojne je každý generál. Dve vety hovoria za všetko”. (43)

💡 Konsenzuálny pilier

Populistickí politici nás strašia umelými hrozbami, aby upúťali pozornosť a vyvolali potrebu po ich zázračnom riešení ako záchrancov národa. Aj preto je nedôveryhodné, ak politik ponúka svoje riešenie ako jediné možné.

Zhodujeme sa však, že nepotrebujeme silného lídra, „ktorý v mene záchrany nebude brať ohľad na demokratické pravidlá”. (3) „Záchranu“ vidíme v „aktívnych občanoch” a nie „spasiteľoch”. (1) A preto sa nenechávajme zbytočne rozdeľovať!

Začnime od zhody

Intenzívne rozdelenie spoločnosti sa premieta aj v tom, že každý vidí iných strašiakov a hrozby. Polarizované tábory sa usilujú o ich zažehnanie, pričom chýba vzájomný dialóg a porozumenie. „Tlačenie na pílu” bez diskusie potom plodí len ďalšie odcudzenie a znechutenie. Otázkou preto bolo, ako pristupovať k identifikácii a riešeniu závažných spoločenských problémov.

„Prvým krokom je riešiť problémy, na ktorých sa zhodneme, že sú vážne”. (4) To potvrdzuje aj konsenzus na tom, že „riešením nie je bratovražedný boj” so spoluobčanmi, ale spolupráca minimálne na tom, čo nás spája”. (27) Obe vyhlásenia môžu znieť triviálne, ale odhaľujú ochotu k spolupráci, ktorá je dôležitým základom akejkol'vek spolupráce na riešeníach.

💡 Konsenzuálny most

Zhodneme sa, že riešením nie je „bratovražedný boj”, ale spolupráca minimálne na tom, čo nás spája. Diskutujme preto najskôr ako riešiť kritické problémy, ktoré nás spoločne trápia. Potom sa môžeme skúsiť posunúť ďalej.

Z uvedeného vyplýva, že ak sa chceme ako spoločnosť posunúť vpred a úprimne nám záleží na predídení scenáru „občianskej vojny”, tak musíme kúsok ustúpiť od našich partikulárnych požiadaviek a prioritne riešiť problémy, na ktorých sa zhodujeme, že sú vážne. Aké to teda sú?

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
9 Upadajúce zdravotníctvo, narastajúca chudoba, zaspaté školstvo... To všetko sú vážnejšie problémy, ako tzv. „kultúrne vojny”.	 82% 8% 8% (147)	 82% 11% 6% (81)	 81% 6% 12% (66)

Vážne hrozby Slovenska

Zhoda z diskusie nám v tomto kontexte odhalila dve roviny hrozieb. Prvou (obsahovou) sú konkrétne problémy, ktoré trápia Slovensko a ohrozujú našu budúcnosť. Druhá (procesná) rovina spočíva vo vnímaných nedostatkoch našej demokracie ako systému kolektívneho riešenia problémov.

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
29 Dlhodobo nás ohrozuje najmä nevedomosť, ktorá ide ruka v ruke s pocitom, že "názor" je pravda.	 84% 8% 7% (144)	 98% 0% 1% (81)	 65% 19% 15% (63)

Zhodne vnímané závažné problémy:

- „Upadajúce zdravotníctvo, narastajúca chudoba, zaspaté školstvo...To všetko sú vážnejšie problémy, ako tzv. „kultúrne vojny““. (9)
- „Odliv mozgov je vážnou krízou. Odchody vypovedajú o stave našej spoločnosti.“ (7)
- „Korupcia je rakovinou slovenskej spoločnosti.“ (15)
- „Dlhodobo nás ohrozuje najmä nevedomosť, ktorá ide ruka v ruke s pocitom, že "názor" je pravda.“ (29)
- „Dopady kríz najsilnejšie pociťujú sociálne najslabšie vrstvy.“ (8)

💡 Konsenzuálny most:

Nemusíme sa mať radi, ale musíme sa rešpektovať. Zhodujeme sa, že vážnym problémom je korupcia, nefungujúca demokracia, zaspaté školstvo, upadajúce zdravotníctvo, narastajúca chudoba či odliv mozgov. Rozprávajme sa preto najskôr o tom, ako riešiť tieto kritické problémy, ktoré trápia Slovensko. Potom sa môžeme skúsiť posunúť ďalej.

Demokracia ako systém spoločného zdolávania výziev

Problém (procedurálnej) nefunkčnosti demokracie je komplexnejší, no o nič menej dôležitý. Konsenzus nachádzame na podstate problému - „naša demokracia a jej ideály čelia vážnej kríze”, (6) pričom máme „problém sa vysporiadať s výzvami, ktorým čelíme”. (2) Táto neblahá diagnóza však celkom nezrkadlí naše požiadavky - zhodne chceme „žiť v spoločnosti, ktorá nebude paralyzovaná, ale efektívna pri riešení akýchkoľvek kríz”. (26)

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
10 Ak nevieme racionálne diskutovať, máme vážny problém.	 91% 2% 6% (158)	 97% 0% 2% (86)	 83% 5% 11% (72)

Dôvodom tohto stavu je najmä to, že sa „v slovenskej spoločnosti vytvorili názorové skupiny, ktoré spolu nechcú diskutovať”. (31) Obe názorové skupiny sa zároveň väčšinovo nespokojné s jednostrannou masovou komunikáciou - „politici a novinári natláčajú svoj pohľad na svet bežným ľuďom, ale tí potrebujú pomoc pri riešení osobných a spoločenských problémov”. (37)

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
31 V slovenskej spoločnosti sa vytvorili názorové skupiny, ktoré spolu nechcú diskutovať.	 82% 5% 12% (140)	 93% 1% 5% (79)	 67% 11% 21% (61)

Zásadnou otázkou vyplývajúcou z diskusie tak je, ako zlepšiť tieto piliere našej spoločnosti. Ako zlepšiť efektívnosť, spravodlivosť a otvorenosť nášho kolektívneho riešenia problémov? Ako dosiahnuť slušný dialóg, ktorý bude viesť k porozumeniu a spolupráci? Ako „zachrániť” Slovensko pred našou kolektívnou neschopnosťou viesť vecnú a férovú diskusiu?

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
5 Slušná a vecná diskusia je nevyhnutným predpokladom porozumenia a spolupráce.	 90% 1% 7% (154)	 96% 1% 2% (82)	 84% 1% 13% (72)

Pre odpovede nemusíme zachádzať ďaleko. Ponúka nám ich nájdený konsenzus: „Slušná a vecná diskusia je nevyhnutným predpokladom porozumenia a spolupráce.“. (5) Rešpekt, slušnosť a vecnosť a skloniť sa k obyčajnej ľudskosti - to všetko potrebujeme viac, než zachraňovanie pred fiktívnymi hrozbami. (45).

💡 Konsenzuálny pilier

Demokracia je o férových procesoch a hodnotách. Nie o konkrétnych lídroch. Diskutujeme o tom, ako lepšie riešiť problémy ako také. Nie o tom, ktorý politik je „dezolát“, „slniečkár“, či „liberálny fašista“. Častovanie sa nálepkami k ničomu nevedie a snaha umlčať druhú stranu je cestou do pekla.

Ak úprimne bádame, tak zistíme, že toho, čo nás spája je viac, ako by sa zdalo. Napriek silným rozdielom sa zhodujeme, že mnohé konflikty sú umelo nafukované zo strany politikov, ktorí sa pasujú do role záchrancov. Riešenie vidíme v prioritnom riešení problémov, na ktorých sa zhodneme, že sú vážne. A to prostredníctvom slušnej, vecnej a férovej diskusie. Len tak dokážeme budovať vzájomnú dôveru a porozumenie. Tento základný predpoklad našej spolupráce očividne preferujeme viac, než „bratovražedný boj“.

STATEMENT	OVERALL	A 98	B 84
11 Snaha umlčať druhú stranu je cestou do pekla.	 85% 1% 13% (148)	 88% 0% 11% (81)	 80% 2% 16% (67)

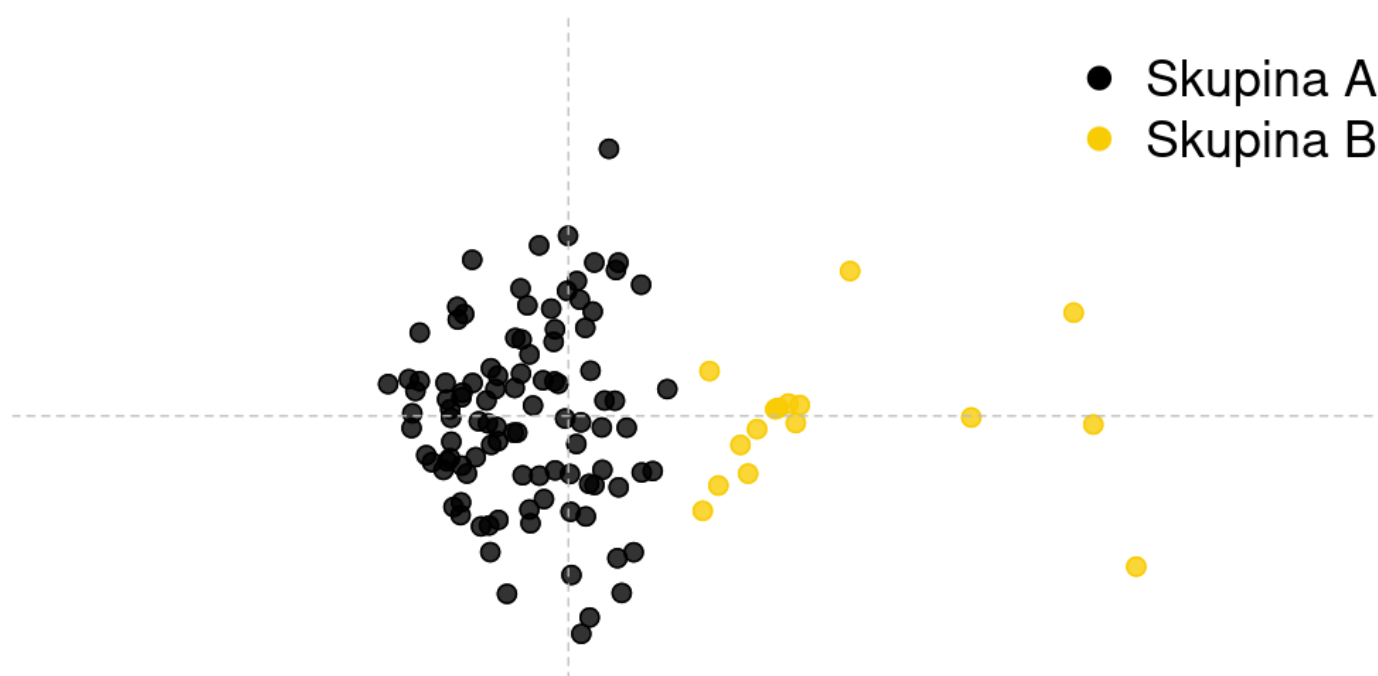
Konsenzus existuje a je na dosah. Otázkou tak je, akú vo svetle pomenovaných problémov a riešení chceme spoločnosť? Prečo sa nedarí pretavovať vôľu občanov do politickej práce, komunikácie či kultúry? Prečo neustále prešľapujeme na mieste? A skutočne je podoba slovenskej politiky len nelichotivým odrazom našej spoločnosti? Alebo je len zrkadlo pokrivené?

**Akú chceme
spoločnosť, strany a
politikov?**

Akú chceme spoločnosť?

Predvolebnou kampaňou otriasli už aj facky, päste a trpký pocit prenesenej hanby. Je toto naozaj spôsob politiky, ktorý od našich zástupcov očakávame a vyžadujeme? Chceme funkčnú demokraciu? A je jej súčasná podoba verným či pokriveným zrkadlom spoločnosti? Zhodujeme sa, že chceme žiť v slobodnej a spravodlivej spoločnosti. Chceme sa vyhnúť občianskej vojne a riešenie vidíme v slušnej a vecnej diskusii. Prečo sa to teda nepremieta aj v podobe vysokej politiky?

Trvanie diskusie 17. – 26 september 2023

Účastníci

👤 164

Zoskupení

👥 120

Komentáre

💬 43

Hlasy

👏 2728

Štiepiace línie

Diskusia nám prekvapivo neodhalila konflikt medzi skupinami A a B pri požiadavkách na politikov, ale najmä v otázkach demokracie ako takej.

Skupina A je presvedčená, že „zloženie parlamentu a politická kultúra je len zrkadlom spoločnosti”. (0) Napriek tomu skupina vykazuje vysokú dôveru v demokratické formy rozhodovania. Väčšinou súhlasia, že sa rozhodujú najmä podľa toho, či sú strany demokratické, uvedomujú si ich nedostatky a myslia si, že „ak je strana demokratická, tak sa aj ľahšie vyvodzuje zodpovednosť za prešľapy vedenia”. (19)

STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
0 Zloženie parlamentu a politická kultúra je len zrkadlom spoločnosti.	 68% 25% 6% (96)	 77% 22% 0% (83)	 15% 38% 46% (13)

Členovia skupiny A vidia zmysel vo vytváraní nových demokratických fór (ako napr. občianske zhromaždenia, deliberatívne fóra a pod.), (15) pretože si myslia, že keď budú občania aktívnejší, tak ich budú politici aj viac počúvať. (16) Oproti skupine B im imponuje „umiernená a nekonfrontačná komunikácia politikov. (7)

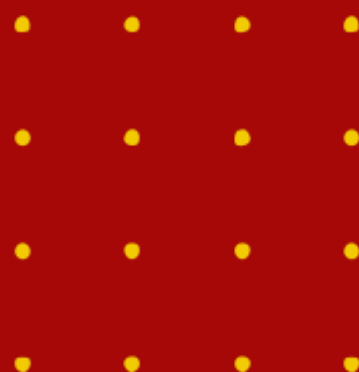
STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
7 Imponuje mi umiernená a nekonfrontačná komunikácia politikov.	 67% 12% 20% (90)	 76% 9% 14% (77)	 15% 30% 53% (13)

Skupina B stojí v týchto rovinách v kontraste so skupinou A. Skupine B nezáleží na vnútornej demokracii stranám, pretože si myslia, že to ničomu nepomôže. Napriek ich presvedčeniu, že zloženie parlamentu nie je zrkadlom spoločnosti si myslia, že občanov by sme nemali viac zapájať do demokratických procesov. (18) Skupine B neimponuje nekonfliktná a nekonfrontačná komunikácia politikov. (4)

STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
19 Ak je strana demokratická, tak sa aj ľahšie vyvodzuje zodpovednosť za prešľapy vedenia.	 71% 12% 16% (87)	 82% 5% 12% (75)	 0% 58% 41% (12)

Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Politické strany by mali transparentne narábať s financiami. (5)
2. Cením si, ak si vie politik priznať chybu. A nevyhovára sa na kadekoho. (8)
3. Žiaden dvojaký meter. Prehrešky politikov treba odsúdiť bez ohľadu na to či ich stranu podporujem. (11)
4. Politici robia šou a cirkusy, pretože vecné riešenia voličov až tak nepútajú. (4)
5. Politici by nemali burcovať emócie a viesť sa na vlne (internetovej) nenávisti. (6)
6. Nefunkčné politické strany sú spoločným menovateľom mnohých problémov. (1)
7. Politik sa nesmie nechať uniesť emóciami a chýliť sa k násiliu. (10)
8. Politici by mali byť slušní – nemlátiť sa a neprovokovať. (2)
9. Chcem žiť v spoločnosti, ktorá sa o politiku nebude zaujímať len raz za štyri roky. (17)

Akí by mali byť politici?

Naša demokracia dnes stojí na rúžcestí a je zodpovednosťou každého z nás rozhodnúť sa, kam ju chceme nasmerovať. Voľby sú srdcom, ako aj oslavou demokracie. Ak teda platí, že chceme žiť v slobodnej a spravodlivej spoločnosti, otázkou je, akými zástupcami sa vieme väčšmi približovať k tomuto ideálu. Aké charakterové vlastnosti by mali mať politici, ktorí šermujú našou dôverou a nárokuje si výkon našej vôle. Diskusie na túto otázku sú o to dôležitejšie v spoločenskom prostredí, ktoré je značne frustrované z politikov a ich práce.

Konsenzus:

- „Politici by nemali burcovať emócie a viezť sa na vlne (internetovej) nenávisti.” (6)
- „Politik sa nesmie nechať uniesť emóciami a uchýliť sa k násiliu.” (10)
- „Politici by mali byť slušní - nemlátiť sa a neprovokovať.” (2)
- „Cením si, ak si vie politik úprimne priznať chybu. A nevyhovára sa kadekoho.” (8)

STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
11 Žiaden dvojaký meter. Prehrešky politikov treba odsúdiť bez ohľadu na to či ich stranu podporujeme.	 87% 3% 8% (91)	 96% 0% 3% (78)	 38% 23% 38% (13)

Je pozitívnu správou, že väčšina diskutujúcich v každej skupine odmieta akceptovať násilie a provokácie politikov. A to aj keby tým „bojovali za mňa a moje záujmy”. (12) Jednoducho - „žiaden dvojaký meter. Prehrešky politikov treba odsúdiť bez ohľadu na to či ich stranu podporujeme”. (11)

💡 Konsenzuálny most

Je prirodzené a normálne, že sa nezhodneme na tom, ktorý politik je lepší. Pokým sa však chceme posunúť vpred, tak musíme odmietnuť tých, ktorí sa uchylujú k násiliu a nenávisti. Musíme vedieť odsúdiť radikálov v „našich táboroch”. Žiaden dvojaký meter.

Ak platí, že chceme umiernených a nekonfliktných politikov, otázkou je, prečo takí vo väčšine nie sú. Prečo tí, ktorých si volíme konajú v rozpore s našimi elementárnymi požiadavkami na slušnosť, nenásilnosť a slušnú diskusiu?

STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
4 Politici robia šou a cirkusy, pretože voličov vecné riešenia až tak nepútajú.	 66% 23% 10% (95)	 68% 25% 6% (83)	 50% 8% 41% (12)

Výsledky nám odhaľujú zhodne vnímanú príčinu v našom nezáujme a preferenciách. Skrátka „politici robia šou a cirkusy, pretože voličov vecné riešenia až tak nepútajú”. (4) Toto vysvetľuje aj zhoda, že „suchí” politici - odborníci nás moc nezaujímajú”. (3)

STATEMENT	OVERALL	A 90	B 14
0 Zloženie parlamentu a politická kultúra je len zrkadlom spoločnosti.	 68% 25% 6% (96)	 77% 22% 0% (83)	 15% 38% 46% (13)

Zásadnou spoločenskou otázkou tak je, čo s tým? Ako zvýšiť kvalitu politickej kultúry? Ako primäť politikov, aby väčšmi reflektovali na spoločenský konsenzus a nezneužívali to, že konflikty a kontroverzia púta pozornosť?

Politické strany pokriveným zrkadlom

Diskusia nám ukazuje konsenzus nie len na diagnóze, ale aj na potenciálnych medicínach. Kostrou zdravých demokracií sú politické strany. Predstavujú prevodovku medzi vôľou ľudí a výkonom verejnej moci. Ich úlohou je počúvať, zjednocovať a presadzovať názory voličov či členov strany. Ak však tieto základné funkcie zanedbávajú, tak sa nemožno príliš čudovať rastúcemu pocitu, že politici sú odtrhnutí od reality a neschopní vyvodzovať politickú zodpovednosť za zlyhania.

STATEMENT	OVERALL	A 92	B 17
5 Politické strany by mali transparentne narábať s financiami	 86% 5% 8% (99)	 96% 0% 3% (83)	 37% 31% 31% (16)

Tento neblahý stav sa premieta aj v treťom najkonsenzuálnejšom názore - „nefunkčné politické strany sú spoločným menovateľom mnohých problémov”. (1) Ak totiž v stranách nefunguje slobodná, férová a demokratická súťaž názorov či kandidátov, tak sa to potom premieta aj do ich výkonu verejnej moci. Azda aj preto až 70% diskutujúcich súhlasí, že „ak je strana demokratická, tak sa aj ľahšie vyvodzuje zodpovednosť za prešľapy vedenia”. (19)

💡 Najkonsenzuálnejšie názory z diskusie na tému „Akú chceme demokraciu?”

1. Z demokracie by si nemali politici robiť trhací kalendár. (26)
2. Volebný víťaz nesmie zasahovať do slobody prejavu a tlače. (23)
3. Demokratická vláda by mala vždy dbať na záujmy všetkých, nie len tých, ktorí ju zvolili. (18)
4. Víťazi volieb by nemali zasahovať do nezávislosti justície. (4)
5. Pokým budú politické strany fungovať tak ako doteraz, nízka kvalita kandidátov sa nezmení. (16)

Existuje aj iná cesta?

„Chcem žiť v spoločnosti, ktorá sa o politiku nebude zaujímať len raz za štyri roky.” (17) Väčšinová podpora (71%) tohto tvrdenia nám naznačuje značne nenaplnený potenciál našej politickej angažovanosti. Jednoducho by sme sa nemali na demokracii podieľať len raz za štyri roky.

STATEMENT	OVERALL	A 120	B 126
20 Na demokracii by sme sa nemali podieľať len raz za 4 roky voľbami.	 80% 7% 11% (201)	 75% 9% 15% (105)	 86% 6% 7% (96)

Z toho vyplýva aj väčšinové presvedčenie diskutujúcich, že „keď budú občania aktívnejší, tak ich budú politici aj viac počúvať”. (16) Otázkou tak je, ako by mala táto angažovanosť vyzeráť?

STATEMENT	OVERALL	A 120	B 126
21 Naša demokracia potrebuje nový spôsob zapájania občanov do jej procesov.	 81% 7% 11% (213)	 78% 9% 12% (110)	 84% 4% 10% (103)

DEMDIS diskusie nám opakovane potvrdzujú, že naša demokracia je chorá, čo je v hrubom kontraste s našou ašpiráciou - žiť v slobodnej a spravodlivej spoločnosti. Uvedomujeme si, že nemalá časť spoločenských problémov pramení z nedostatočnej diskusie medzi politikmi a občanmi. Ak nefunguje spojka, nefunguje poriadne ani demokracia. Zároveň, ak by sme mali efektívnejšie príležitosti občianskej angažovanosti, zapájali by sme sa do demokracie viac. Preto by malo byť našou kolektívnou úlohou diskutovať o tom, ako zlepšiť existujúce a vytvoriť nové demokratické fóra. Ako budovať dôveru v demokratickú formu rozhodovania a odbúravať pocit apatie a odcudzenia?

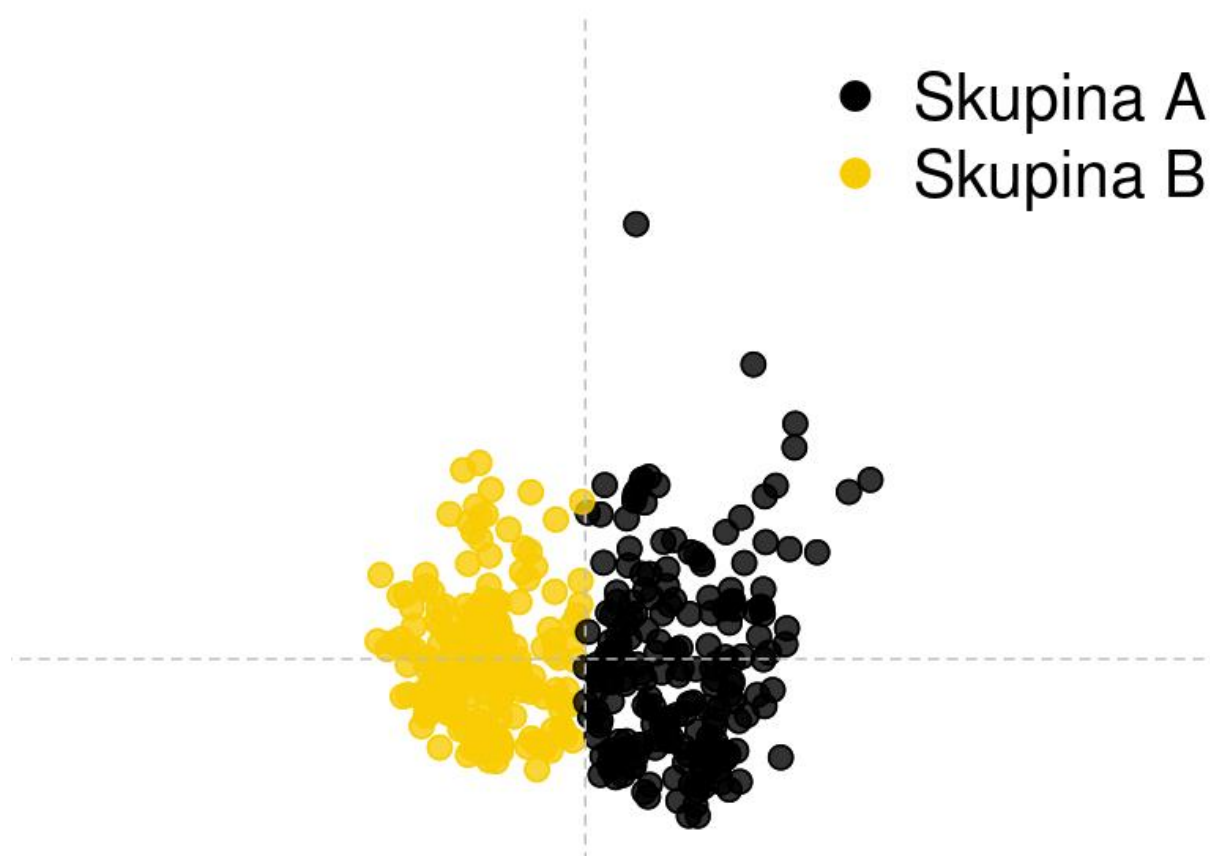
Víziou DEMDIS je vytváranie nových foriem zapájania občanov do demokratických procesov. A to aj v podobe tzv. deliberatívnych fór - občianskych parlamentov, zhromaždení, či panelov. Dobrá prax zo zahraničia nám ukazuje, že sú efektívnym nástrojom vytvárania spoločných pravidiel. Demokracia je diskusia a pokým sa jej nepokúsime vdýchnuť nového ducha, tak máme väčší problém, ako sa na prvý pohľad môže zdať. Tvorte preto svet férovej a otvorenej diskusie spolu s nami!

Kto a kým sme?

Kto sme?

Národnári, liberálni fašisti, kaviarenský poval'ači, veriaci, Slováci, občania, demokrati, slušní diskutujúci... Naše nálepky sú rozmanité – niekedy účelné, inokedy kontraproduktívne. Slúžia ako naše osobné zástavy, ale aj ako slamení panáci, do ktorých si iní neraz s radosťou kopnú. Kde teda ležia hranice korektnosti nálepkovania ak sa napríklad zhodujeme, že častovanie sa „slniečkármi“ a „dezolátmi“ k ničomu nevedie?

Trvanie diskusie 23. – 30 september 2023

Účastníci

👤 546

Zoskupení

👥 392

Komentáre

💬 81

Hlasy

👉 13 420

Štiepiace línie

V čase publikovania tohoto sprievodcu výsledkami diskusií sa v diskusií o tom, kým sme, vyprofilovali tri názorové skupiny A, B a C.

Skupina A sa vyznačuje tým, že sa jej členovia považujú za silných prívržencov demokracie, (1) ale nie liberálnej demokracie. (2)

STATEMENT	OVERALL	A 133	B 153	C 61
2 Nepodporujem liberálnu demokraciu	41% 43% 14% (338)	77% 9% 13% (128)	3% 88% 8% (150)	61% 5% 33% (60)

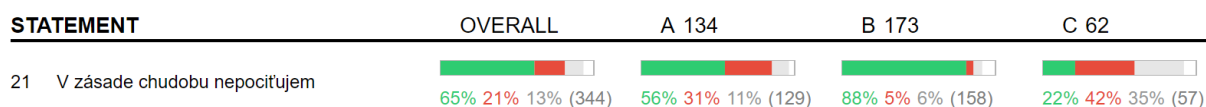
Slovo „liberálny” táto skupina vníma vo veľmi negatívnom kontexte - väčšina si myslí, že „treba upratať liberálnych fašistov.” (15) Príslušníci tejto skupiny sa čiastočne cítia nevypočutí systémom (3) a dopadá na nich pocit chudoby (21), ale proti tomu deklarujú vysokú ochotu k diskusií s názorovými oponentami. Ide o skupinu, ktorá sa cíti ukřivdená, ale vidí potenciál riešenia svojich problémov v rámci demokracie a dialógu.

STATEMENT	OVERALL	A 133	B 153	C 61
9 Som úprimný vyhľadávač dialógu	69% 10% 20% (327)	84% 2% 13% (123)	73% 10% 15% (146)	25% 25% 48% (58)

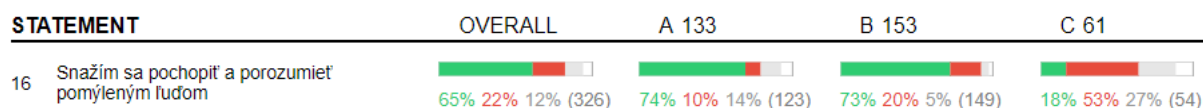
Skupina B sa oproti skupine A líši podporou liberálnej demokracie. (2) Až 95% diskutujúcich tu nesúhlasí s tvrdením „Som radikálne proti liberalizmu.” Skupina B sa cíti systémom vypočutá, aj keď tiež nie dokonale - s výrokom „Mám pocit, že som nevypočutý systémom” (3) nesúhlasilo 50% diskutujúcich tejto skupiny. Drvivá väčšina skupiny sa tiež stotožňuje s výrokom, že nepociťuje chudobu. (21)

STATEMENT	OVERALL	A 133	B 153	C 61
3 Mám pocit, že som nevypočutý systémom.	39% 31% 29% (324)	55% 16% 28% (123)	26% 50% 23% (143)	36% 17% 46% (58)

Skupina C je zo všetkých troch skupín najmenej početná. V názoroch na liberalizmus a demokraciu sa približuje skupine A, keď taktiež vyjadruje hlboký skepticizmus voči liberalizmu, ale od oboch ostatných skupín ju oddeľuje neochota k dialógu. Členovia tejto skupiny sú zároveň neistí - miera preskočení jednotlivých komentárov v tejto skupine sa bežne pohybuje medzi 30-timi až 50-timi percentami.

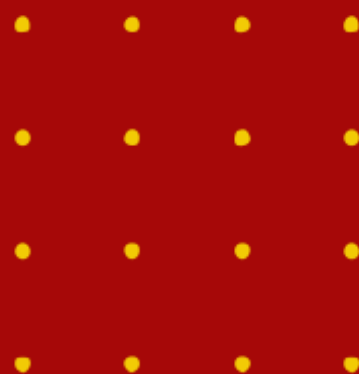

Skupina C je jedinou skupinou, ktorá nevyhľadáva dialóg a nesnaží sa pochopiť svojich oponentov. Za úprimného vyhľadávateľa dialógu sa tu považuje iba 25% diskutujúcich (9), a iba 18% sa snaží pochopiť „pomýlených ľudí” (16).

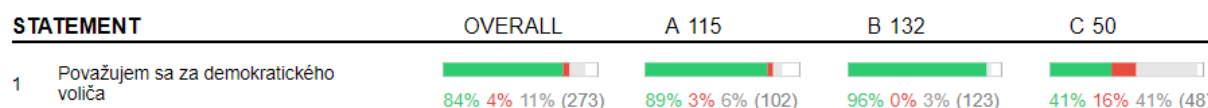
Najkonsenzuálnejšie názory v diskusii

1. Skúsme ostať v prvom rade ľuďmi. (53)
2. Považujem sa za bežného človeka. (5)
3. Každý, keď bude robiť to, čo má a ako to má, nebudeme sa deliť na tých a oných. Každý môže mať svoj názor ale bez drzostí. (55)
4. Som rozhodnutý ísť voliť. (12)
5. Rozhodne podporujem konštruktívne a vecné rozhovory so všetkými stranami, ktoré budú v prospech vyriešenia všetkých páčivých problémov v SR. (58)
6. Diskutovať a na záver si demokraticky podať ruky! (54)
7. Dialóg, dialóg a ešte raz dialóg. Vo vyspelých štátoch sa nemajú problém dohodnúť rôzne strany na dobrých zákonoch bez politikárčenia. (43)
8. Som racionálny volič. (6)
9. Som ochotný diskutovať s „druhou stranou brehu“. (10)
10. Považujem sa za demokratického voliča. (1)
11. Som nedokonalý a omylný človek. (18)
12. Som zvedavcom s otvorenou myslou. (7)
13. Som aktívny občan, ktorému záleží na demokracii a slobode. (20)
14. Som tolerantný voči názorovým oponentom. (14)
15. Som empatický. (19)

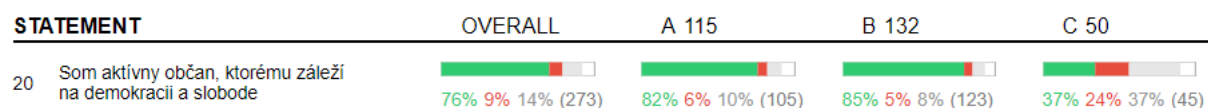

Spája nás podpora dialógu

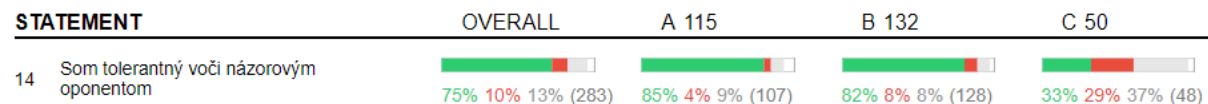
Diskusia na tému identity nám ukazuje, že máme na čom stavať a naše škatuľky nemusia byť vo výraznom a neprekonateľnom kontraste. Základom konsenzu sa v tejto debате ukázala byť naša vernosť demokratickému duchu spoločnosti. Väčšina zo všetkých sa považuje za demokratického voliča. (1)

Podobné výsledky nám ukazuje aj komentár „som aktívny občan, ktorému záleží na demokracii a slobode,” (20) s ktorým súhlasilo vyše 75% diskutujúcich.

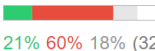
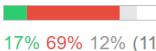
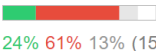
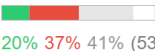
Podľa toho, ako si vážime slobodu a demokraciu, pristupujeme podľa vlastných slov aj k otázkam celospoločenskej diskusie. Konsenzus sme našli aj v otázkach tolerancie a ochote diskutovať s oponentami. Väčšina si myslí, že je „tolerantná voči názorovým oponentom” (14). Ochotu diskutovať „s druhou stranou brehu” (10) deklaruje až 82% všetkých diskutujúcich.

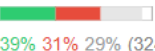

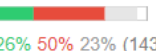
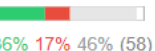
Hoci môžeme mať na konkrétne problémy často aj výrazne odlišné názory, drvivá väčšina z nás nezanevrela na dialóg. Ochota diskutovať o spoločných problémoch a túžba po demokracii sú hodnotami, na ktorých sa zhodneme naprieč rozhádanými táborami.

Každý z nás je súčasťou väčšiny

Necítíme sa opustení - až väčšina diskutujúcich vo všetkých skupinách nesúhlasí, že patrí na Slovensku k menšine. Dá sa teda tvrdiť, že sa necítíme vylučovaní, ale naopak sa vo veľkej miere považujeme za silnú súčasť celku.

STATEMENT	OVERALL	A 134	B 173	C 62
11 Na Slovensku patrí k menšine	 21% 60% 18% (321)	 17% 69% 12% (116)	 24% 61% 13% (152)	 20% 37% 41% (53)

Mnohí však máme pocit, že spoločnosť a systém nereflektuje naše priority a požiadavky - relatívna väčšina všetkých diskutujúcich súhlasí s tvrdením, že „mám pocit, že som nevypočutý systémom.“ (3)

STATEMENT	OVERALL	A 133	B 153	C 61
3 Mám pocit, že som nevypočutý systémom.	 39% 31% 29% (324)	 55% 16% 28% (123)	 26% 50% 23% (143)	 36% 17% 46% (58)

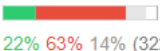
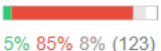
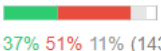
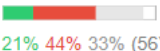
Ak sa so svojimi názormi, požiadavkami či prioritami necítíme byť v menšine, ale zároveň pociťujeme nedostatok reflexie zo strany spoločnosti, ľahko to môže viesť k frustrácii a hľadaniu extrémnych riešení našej nepohody.

💡 Konsenzuálny most

Rozumiem, sa cítiš nevypočutý. V tom sme na jednej lodi. Riešením však nie je systém zboriť, a ale spoločne ho zlepšovať. Tak aby viac načúval našim potrebám a požiadavkám.

Aktívni občania a diskutéri s otvorenou myslou

Viac ako polovica diskutujúcich v každej skupine nesúhlasí s tvrdením, že by nepocitovali silné puto k slovenskej národnosti. Najmenej „slovensky” sa (paradoxne?) cíti najskeptickejšia skupina C, kde ide iba o menej ako polovičnú podporu.

STATEMENT	OVERALL	A 133	B 153	C 61
13 Nepocitujem silné puto k slovenskej národnosti	 22% 63% 14% (322)	 5% 85% 8% (123)	 37% 51% 11% (143)	 21% 44% 33% (56)

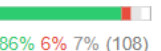
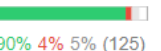
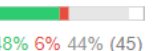
Podobný záver naznačuje aj komentár „v podstate nás nič nespája, lebo máme slabučkú národnú identitu”, (61) ktorý síce v čase vzniku tohto sprievodcu videlo nízke percento diskutujúcich, ale viac ako polovica s ním nesúhlasila, a najnižšia miera nesúhlasu (31%) bola opäť v skupine C.

Zdá sa, že nás stále spája pocit spolupatričnosti, aký neprebili mnohé názorové nezhody, ktoré inak medzi sebou máme. Výsledky naznačujú aj vzťah medzi ochotou spolu diskutovať a pocitom, že nás niečo spája. Skupiny ochotné k dialógu zároveň opisujú väčší pocit spolupatričnosti.

💡 Konsenzuálny most

Tebe aj mne záleží na tom, aby sme žili v lepšej spoločnosti. Diskutujme preto o tom, ako k tomu prispieť. Buďme aktívnymi občanmi a diskutérmi s otvorenou myslou.

Drvivá väčšina diskutujúcich sa považuje za demokratických voličov, (1) ktorá je rozhodnutá ísť voliť. (12) V oboch prípadoch nastala zhoda naprieč všetkými tromi skupinami. Väčšina z nás je zároveň presvedčená, že si vo voľbách vyberá racionálne, ale je zaujímavé, že až 42% skupiny C sa nevie vyjadriť.

STATEMENT	OVERALL	A 115	B 132	C 50
6 Som racionálny volič	 82% 5% 12% (278)	 86% 6% 7% (108)	 90% 4% 5% (125)	 48% 6% 44% (45)

V prvom rade ľud'mi

I keď sa otázka identít môže na prvý pohľad javiť ako banálna, opak je pravdou. Spoločne zdieľané identity sú tmelom a základným pilierom ľudských spoločností. Umožňujú nám prijať istý súbor morálnych pravidiel a budovať vzájomnú dôveru. V (post)moderných spoločnostiach sa však identity neraz triešťa a individualizujú. Aj to je súčasťou problému a dôvodom roztrieštenej spoločnosti.

„Všetci sme na
jednej lodi.“

Nájdenná zhoda nám však naznačuje, že toho, čo nás spája je viac ako by sme možno predpokladali. Sme presvedčenými demokratmi a diskutérmi s otvorenou myslou. Napriek svojim unikátnym a niekedy na prvý pohľad nezmieriteľným postojom sme ochotní vstupovať do dialógu aj s druhou, „pomýlenou“ stranou brehu. A niet lepšieho dôkazu ako realizované DEMDIS diskusie.

STATEMENT	OVERALL	A 134	B 173	C 62
53 Skúsme ostať v prvom rade ľud'mi.	 95% 0% 4% (165)	 98% 0% 1% (64)	 97% 0% 2% (74)	 81% 3% 14% (27)

Demokracia je diskusia a hra. Všetci sme hráčmi s vlastnými cieľmi, príbehmi, či snami. Výmenou názorov sa vzájomne obohacujeme a formujeme svet. Ten na oplátku formuje nás. A to je o to podstatnejšie, ak si zhodne uvedomujeme, že sme nedokonalými a omylnými bytosťami.

Vzájomným dialógom vyhrávame všetci. Posúvame sa vpred a tvoríme lepšiu spoločnosť. Bez slušnosti, vecnosti a otvorenosti však ďaleko nezájdeme. Je tak na nás všetkých, akou cestou sa vydáme. Táto diskusia nám ukázala, že nás spájajú role bádateľov. Práve to nám umožňuje na spoločnej lodi zdolávať vody neistej budúcnosti.

Záver

Slovensko prechádzajúc náročným obdobím čaká zásadné rozhodnutie. Voľby sú vyvrcholením spoločenskej diskusie a srdcom demokracie. Napriek zhodne na vážnych výzvach sa zmietame v „bratovražednom boji”. Hádame sa, prešľapujeme na mieste a stagnujeme. Prečo nie sme schopní spolupráce na riešeniach? Skutočne nás rozdeľujú hodnoty? Kto tu zarába na konfliktoch? Akú chceme spoločnosť? A kým vlastne sme?

Spolu s vami sme hľadali odpovede na tieto zásadné spoločenské otázky, ktoré sa neraz strácajú v pozadí lietajúcich urážok a rán. Zhoda však existuje. A so správnym prístupom je na dosah. Je početnejšia a silnejšia, než by sme si na prvý pohľad mysleli. Výsledky diskusií nám preto odhaľujú, akou cestou sa vydať.

Prvým krokom riešenia spoločných problémov je ich pomenovanie a určenie priority ich riešenia. Upadajúce zdravotníctvo, narastajúca chudoba, zaspaté školstvo, odliv mozgov či korupcia - to všetko však vnímame ako vážnejšie problémy, než „kultúrne vojny”. Prioritne by sme mali riešiť výzvy, na ktorých sa zhodneme, že sú vážne. Bez toho spolu ďaleko nezájdeme.

Diskusiami sme dospeli k zhode na systematickom probléme - chýba nám slušný, vecný a racionálny dialóg. Práve to pred touto „pliagou” potrebujeme „zachrániť”. Na to však netreba spasiteľov, ale aktívnych občanov a slušných diskutérov. Bez férovej diskusie niet porozumenia, dôvery ani spolupráce.

To však podkopáva hojne využívaná politická stratégia „rozdeľuj a panuj”. Zhodujeme sa, že politici neraz maľujú čertov na stenu, aby sa potom mohli pasovať do role záchrancov národa. I keď to odmietame - politici by mali byť slušní, neviest' sa na vlne nenávisti a nerozdeľovať spoločnosť.

Problém je však nie len v tom, že konflikty pútajú pozornosť, ale aj v tom, že podkopávajú našu schopnosť spolupráce. Kmeňové myslenie „my” verzus „oni” zneužívajú populistí na mobilizáciu svojho tábora a zabezpečenie podpory „našich ľudí”. V skutočnosti sa však nechceme nechávať zbytočne rozdeľovať. Riešením je dialóg a úprimná snaha porozumieť.

Zneužívanie stratégie rozdeľuj a panuj politikmi však neznamená, že bez toho by všetky napätia pominuli. V rozmanitej spoločnosti je prirodzené a žiaduce, že každý máme svoje sny, predstavy, potreby a ciele. A tie sú často protipólne. Otázkou tak bolo, aký konflikt leží na pozadí bežných hádok? Čo umožňuje politikom zneužívať našej kmeňové myslenie „my” verzus „oni” pre vlastné politické ciele?

Diskusiami sme identifikovali aj konflikty, ktoré ležia pod povrchom. Okrem zásadného civilizačného štiepenia medzi „Západom“ a „Východom“ to je spor medzi „elitami“ a „bežnými ľuďmi“, ktorý ide ruka v ruke s konfliktom medzi kapitálom a pracujúcou triedou. Tieto spoločenské štiepenia sú väčšinou a zhodne vnímané naprieč tábormi.

Demokracia je diskusia - a v tomto svetle záver príliš neprekvapuje. Ak žijeme v systéme, ktorý nás presvedča o ideáloch slobody, rovnosti a dôstojnosti a zároveň ich nedokáže vierohodne realizovať, problém (*demokratický deficit*) je na svete. Štrukturálny konflikt medzi „elitami“ a „bežnými ľuďmi“ sa tak dá chápať ako spor medzi tými, ktorým súčasné status quo vyhovuje a tými, ktorí pociťujú frustráciu z vylúčenia. Jedna strana druhou neraz pohrda - a tá druhá dlhodobú frustráciu premieta aj v radikálnejšie prejavy nesúhlasu (*s demokratickým konsenzom; spoločenskou zmluvou*). Ak k tomu chýba vzájomné porozumenie a pochopenie našich neraz neľahkých životných situácií, nemožno sa príliš čudovať narastajúcemu napätiu. Hádky, urážky, nálepkovanie, snaha umlčať druhú stranu či vyhrážanie sa a fyzické násilie sú pochopiteľnými dôsledkami....

Zhodneme sa však, že to je cestou do pekla, pričom existuje aj iná. Slušným a vecným dialógom budujeme vzájomné porozumenie a vytvárame základy našej spolupráce. Všetci sme na jednej lodi - považujeme sa za omylných, no empatickými ľuďmi, diskutérov s otvorenou myslou. Spoločne chceme žiť v lepšej spoločnosti a konať dobro. Vnímame sa ako aktívni občania, ktorí sú ochotní vstupovať do slušného dialógu s druhou stranou. Len tak sa zachránime pred spoločenskými nerestami. Ak sa nám podarí tieto naše ašpirácie premieňať v realitu a odsunúť naše zášti bokom, môžeme sa mať všetci lepšie. Vytvorením nových fór demokratickej diskusie môžeme vyrovnať pokrivené zrkadlo politiky a verejného diskurzu. Cestu poznáme.

Demokracia je diskusia. Napriek tomu, že dnes čelia vážnej kríze, liek poznáme a zhodneme sa na ňom. Riešením je férový, otvorený a slušný dialóg. Otázkou už je len to, či to myslíme úprimne a vážne. Máme odvahu vydať sa cestou, ktorá môže byť neraz nepríjemná, no katalyzujúca? Máme odvahu nenechávať sa zbytočne rozdeľovať?

V DEMDIS tvoríme svet férovej a otvorenej diskusie. Ďakujeme za Vašu ochotu podieľať sa na ňom a hľadať spoločné riešenia.

Ďakujeme za Vašu účasť!

Metodika

1. Vykresľovanie názorových skupín

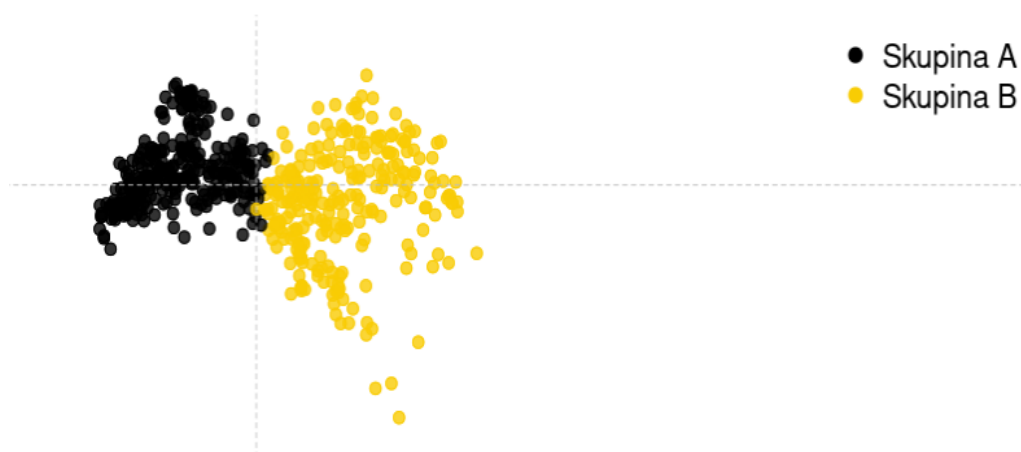
Softvér Pol.is využíva štatistické metódy a metódy *data-miningu* na vytvorenie tzv. *názorových skupín*. Hlasy všetkých účastníkov sú spracované do dátovej matice, ktorej chýbajúce údaje (hlasy na komentáre od ľudí, ktorí daný komentár nevideli) sú doplnené na základe odpovedí ostatných účastníkov.

Na takto upravenej matici je následne vykonaná *analýza hlavných komponent* (ang. PCA alebo principal component analysis). Ide o metódu redukcie dimenzie, ktorá nám dovoľuje stlačiť odpovede každého z účastníkov do dvojdimenzionálneho bodu takým spôsobom, aby bola v dátach zachovaná čo najväčšia miera informácií.

Keď je každý účastník reprezentovaný práve jedným bodom v 2D ploche, softvér použije štatistický algoritmus na zhlukovanie známy pod názvom *k-means* (slov. *k*-priemerov). Ten automaticky vyhodnotí ideálny počet zhlukov pri danej diskusii.

Výsledkom tohoto procesu je niekoľko zhlukov (t.j. názorových skupín), s ktorými ďalej softvér pracuje na vyhodnotenie konsenzuálnych či polarizujúcich komentárov. Treba si uvedomiť, že tento proces je automatický a na svoj priebeh nevyužíva nič iné, len získané dáta o hlasovaní jednotlivých účastníkov.

Práve to nám umožňuje pracovať s objektívnymi výsledkami pre každú diskusiu, bez možnosti akejkoľvek manuálnej úpravy od kurátorov diskusie.

2. Vyhodnocovanie konsenzuality komentárov

Po vyhodnotení názorových skupín je hlavným cieľom jednotlivých diskusií identifikovať konsenzus, a teda tvrdenia, ktoré dosiahli čo najvyššiu podporu vo všetkých názorových skupinách. Náš DEMDIS softvér na to využíva matematický vzorec, ktorý každému komentáru priradí istý počet bodov.

Komentáre s najvyšším počtom bodov sú následne vyhodnotené ako najkonsenzuálnejšie. Tento počet bodov je ovplyvnený viacerými faktormi:

1. Miera konsenzuality: Komentáre, ktoré získali podobnú mieru podpory naprieč názorovými skupinami, dostanú väčší počet bodov. Tým pádom budú komentáre, ktoré získali veľkú podporu v skupine A, no veľmi málo hlasov od účastníkov v skupine B, vysoko penalizované.
2. Celkový počet hlasov: Toto kritérium je veľmi jednoduché; komentáre, ktoré získali väčší počet hlasov (t.j. vyjadrení „súhlasím“), získajú väčší počet bodov. Od najkonsenzuálnejších komentárov očakávame vysokú podporu vo všetkých skupinách, čo znamená veľký počet súhlasov.
3. Miera súhlasu: Posledné kritérium berie do úvahy tzv. *mieru súhlasu*, ktorá vyjadruje pomer počtu súhlasov vydelený súčtom súhlasov a nesúhlasov na daný komentár. Tieto hodnoty sú následne spriemerované pre všetky názorové skupiny a komentárom s vyššou mierou súhlasu bude pridelených viac bodov.

Toto kritérium je nastavené tak, aby skupiny s väčším počtom účastníkov „neprevalcovali“ ostatné, menšie skupiny svojím vysokým počtom súhlasov. Kvôli tomu vstupuje miera súhlasu do nášho vzorca pre každú názorovú skupinu s rovnakou váhou. To zvyšuje férovosť pri diskusiách s nevyváženým počtom účastníkov v skupinách. Komentáre s najvyšším počtom bodov sú hlavným záujmom výsledkov diskusie, pretože vyjadrujú myšlienky a tvrdenia, s ktorými sa všetci účastníci diskusie čo najviac stotožnili.

Komunikačné kanály a mediálni partneri

Všetky diskusie nájdete na našich autorských profiloch na:

DEMDIS (www.demdis.sk/diskusie)

DEMDIS

Denník Pravda (www.zurnal.pravda.sk/autor/271-demdis)

Pravda

Portál nové mesto (www.nm.sk/author/demdis)

otvorení rozhovoru

Zdroje

Kompletné výsledky a Polis reporty z diskusií nájdete na odkazoch nižšie.

1. „Čo nás spája a čo rozdeľuje?“ (september 2023)
Polis report: <https://pol.is/report/r5ypxydt3xcuk6ds5cxzh>
2. „Pred čím potrebujeme zachraňovať?“ (september 2023)
Polis report: <https://pol.is/report/r5tkjny9x3aimrscjpnuz>
3. „Akú chceme spoločnosť strany a politikov?“ (september 2023)
Polis report: <https://pol.is/report/r7wyr2db2hzmejs3icmxr>
4. „Kto sme?“ (september 2023)
Polis report: <https://pol.is/report/r3hjtc4nws8yu7sxxmhhr9>
5. „Akú chceme demokraciu?“ (november 2022)
Polis report: <https://pol.is/report/r5x9yun6yacp9cm6pedtp>

**Napíšte nám a tvorte
s nami svet férovej
a otvorenej diskusie!**

Podporte nás

LinkedIn

Facebook

Instagram

Kontaktné údaje:

DemDis o.z.

Mail: kontakt@demdis.sk

Web: demdis.sk

© 2023 DEMDIS

DEMDIS

Demokratická diskusia